

Милица Стевановић
Народна библиотека Крушевац
milicas04@yahoo.com

Водич кроз домаћу стручну периодику:

новембар 2009 - март 2010.

Наше највеће библиотечке установе, струковна удружења, али и јавне библиотеке у унутрашњости земље, упркос многим неповољним околностима, углавном успевају да одрже динамику излагања својих гласила, задржавајући и, понегде, унапређујући њихов стручни ниво.

Посматрано у целини, наше серијске стручне публикације покушавају пре свега да буду адекватан одраз дешавања и активности институција под чијим окриљем настају. Гласила, чији су издавачи народне библиотеке, понегде иду и даље, па на уштрб строге стручне профилисаности, преузимају улогу и културних баштиника и гласноговорника својих средина. У периодици која се искључиво бави стручном проблематиком, видни су напори у праћењу најзначајнијих трендова у свету, а демонстриране су и храброст и зрелост струке да се самосагледава и одмерава у ширем контексту библиотечко-информационог универзума. Природно, концепције ових гласила су разнородне, намена и очекавани аудиторијум различити, а уређивачки и ауторски домети неједначени. Њихов збирни преглед, пак, намеће закључак о њиховој незаобилазној важности као средстава научне и стручне комуникације с једне стране, и с друге, као драгоцених сведочанстава развоја струке, не само унутар институција у којима настају, него и развоја делатности у целини. Садржински преглед домаћих стручних публикација који следи има за циљ да докаже речене тврдње и да буде олакшица и својеврсни водич будућем истраживачу.

Гласник Народне библиотеке Србије (главни и одговорни уредник Сретен Угричић), сходно већ устаљеној концепцији, и у свом последњем издању (1/2008) садржи неколико темата чије је уређивање поверено различитим уредницима. Овакав уређивачки концепт, уназад неколико година резултира свестраном и исцрпном анализом задате теме, што *Гласник* препоручује као незаобилазно штиво за свако студиозније истраживање.

Први темат у овом издању – „Интелектуалне слободе и библиотеке“ (приредила Милица Стевановић) дотиче се саме суштине библиотечког концепта и фундаменталног људског права на слободу приступа информацијама и слободу изражавања. Кроз визуру интелектуалних слобода третирани су горући проблеми модерног света и тражене могућности одговора библиотека на актуелне изазове. Анализирани су цензура, приватност у виртуелном окружењу, наука о климатским променама, пра-

во на информације у контексту рата и тероризма, утицај националних закона о безбедности на библиотеке (након 11. септембра 2001. и доношења Патриотског акта у Америци) и мисија библиотека у информационом хаосу и неслободном окружењу. Кроз радове су приказани и организација, деловање и циљеви IFLA-иног Комитета за слободан приступ информацијама и слободу изражавања.

Други темат (приређивачи Недељка Ложајић и Весна Ињац) посвећен је библиотекама за следе и слобовиде. Радови овог темата имају за циљ да упознају читалачку јавност са Брајевим писмом, историјатом његовог настанка, употребом и даљим развојем у информатичкој ери, као и његовом позицијом у контексту права на приступачност. Представљени су и иницијатива за оснивање светске дигиталне библиотеке за особе с потешкоћама у читању, улога и активности IFLA-ине Секције библиотека за следе, дизајн Web-а за особе оштећеног вида и развој помоћних технологија за њихову имплементацију, као и неке колекције тактичних сликовница и књига за слабовиду децу у Шведској и Великој Британији. Темат је заокружен *IFLA Смерницама за библиотечке услуге намењене корисницима Брајевог писма*.

Важно је истаћи да су поред домаћих, у оба наведена темата учествовали и страни аутори и то, по правилу, најеминентнији стручњаци у датим областима.

Трећи темат овог броја „Краде писце?“ (приређивач Сретен Угричић) садржи изводе из штампаних медија током 2008. године, поводом спорних атрибуција појединих аутора у електронским каталозима на-

ционалних библиотека Србије, Републике Српске, Босне и Херцеговине и Црне Горе, документа која су донета на иницијативу НБС у циљу решавања овог спора, као и текстови који говоре о сложености питања критеријума при разврставању књижевности у УДК систему.

Завршни одељак *Гласника* резервисан је за приказе и изван је подручја задатих темата. У овом издању приказани су циклус предавања – „Политика тајне – тајна, тајна служба, служба државне безбедности“ и есеји приређени на основу изабраних предавања (а који су се одвијали мимо „великих“ тематских циклуса) у оквиру културног програма НБС током протеклих седам година.

Весни Библиотеке Мајице српске (главни и одговорни уредник Миро Вуксановић), тромесечник летопи-

сног карактера, у својим издањима доноси обиље информација о богатој и многострукој активности БМС и бележи најважнија догађања у библиотекама с подручја њене матичности.

У октобарском броју (бр. 72/2009) дају се сажети анализа рада народних и високошколских библиотека у Војводини, преглед најважнијих резултата рада БМС за првих девет месеци и информације о различитим пројектима. Пажња у *Вестима* редовно се посвећује и изложбама које Библиотека организује. У овом броју описани су поводи и садржаји изложби посвећених животу и стваралаштву Миклоша Раднотија, Марка Цара, Љубице Марић и Николаја Васиљевича Гогоља. На страницама *Вестии* редовно се осликава и портрет једног Матичиног библиотекара, а у овом издању представљена је библиотекарка Даниела Кермеци.

Јануарско издање *Вестии* (бр. 73/2010), између осталог, доноси сажетак „Програма рада Библиотеке Матице српске у 2010.“ и изводе из „Извештаја о раду у 2009. години“. У овом издању дат је портрет библиотекара Слађане Субашић и представљено неколико нових издања БМС. Поред мноштва вести о постављењима, наградама, јубилејима, стручним посетама, усавршавањима, пројектима и текућим пословима, бележе се и изложбе о Милораду Павићу, Милени Павловић-Барили, Едгару Алан Поу и Јаношу Херцегу.

Вестии у сваком свом издању, па и у ова два последња, дају превод изабраних прилога из страних часописа, помно бележе своје дародавце и доносе библиографије нових књига и електронских публикација објављених у Војводини у датом тромесечју.

Часопис *Библиошкар* (главни и одговорни уредник проф. др Жељко Вучковић), гласило Библиотекарског друштва Србије, због измењених организационих и отежаних материјалних прилика, у 2009. години није објављен у две свеске. Као четвороброј (1-4/2009) појавио се уочи Дана библиотекара Србије, када је, у оквиру приређене свечаности, библиотечкој јавности и представљен. Тема овог издања – „Статус и професионализација библиотекарства у Србији“, сагледана је из различитих аспеката и кроз визуре различитих типова библиотека. Темат је отворен прилогом у којем се промишља о смислу и вредностима библиотекарске професије у информатичкој ери. У прилозима

који следе разматра се систем професионалног развоја школских библиотекара, њихова актуелна позиција у основном и средњошколском систему, као и новим задацима и изазовима који их очекују у условима реформе образовања. Потоња два прилога варирају тему етике и библиотечких програма и услуга за децу. У оквиру темата разматрају се и могућности примене неких маркетиншких иницијатива у циљу унапређења функционисања библиотека, могућности коришћења ауторских права путем Creative Commons лиценци у Србији и питање одговорности библиотекара за очување драгоценог библиотечког материјала у дигиталној ери. Темат затвара рад о организационим, финансијским, развојним и етичким аспектима функционисања специјалних библиотека.

Осим овог тематског блока, часопис доноси и неколико занимљивих приказа и прилога. Представљени су *Библиографија Милована Ђиласа* коју је приредио Добрило

Аранитовић и *Објављенија*, шеста књига по реду у едицији „Каталог старих и ретких књига“ Библиотеке Матице српске. На крају, објављена је и занимљива грађа која сведочи о хронологији настанка Библиотеке „Карло Бјелички“ у Сомбору и, по први пут у штампаном облику, превод *Александријској манифестији о информационој писмености и доживотној учењу*.

Најновије издање *Библиошкар* задржава графичка решења претходних, али се појављује у новом формату и потписују га чланови нове редакције. Као и претходна издања, и ово је изашло уз подршку Министарства за културу Републике Србије.

Високошколске библиотеке (главни и одговорни уредник мр Вера Петровић), стручно гласило Заједнице библиотека универзитета у Србији, у 2009. години појавило се у шест бројева. Сви бројеви се могу наћи само у

електронској форми, и то приступом на сајт Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“. Претпоследњи број часописа (бр. 5/2009) доноси анализу стручног особља у високошколским библиотекама са територије централне Србије, представља медицинску библиотеку у ХанOVERу и извештава о посети Мајкла Хабиба, холандског стручњака за комуникацију у науци, и предавањима које је одржао у Београду. Остали радови у овом броју посвећени су значајним скуповима и конференцијама и то: годишњој конференцији IFLA-e у Милану, Конференцији COBISS 2009 у Марибору, трећој Међународној конференцији БАМ 2009. на тему „Партнерство у дигиталном

добу“, одржаној у Сарајеву у организацији Асоцијације информацијских стручњака – библиотекара, архивиста и музеолога и Деветом семинару библиотека у саставу науке и високог образовања под називом „Књижница узвраћа ударац: реорганизација империја“, одржаном у Загребу, новембра прошле године.

Поред извештаја о раду и дневном реду изборне скупштине Заједнице, последње издање *Високошколских библиотека* у 2009. години (бр. 6/2009) доноси и прилоге о Друштву библиотекара правних и сродних библиотека Југоисточне Европе и предавању професорке Хермине Ангелеску у Београду. Дат је и приказ радионице под називом „Концепт генерација: промене или континуитет“ одржане у Прагу под вођством Дејвида Баудена са Градског универзитета у Лондону. Број затвара превод страног чланка под називом „Шта је потребно за едукацију будућих дигиталних библиотекара“.

Последње издање *Билтена школских библиотекара* (главни уредник Славица Томић Давидовић) – бр. 5 (2009) – не спада у задати временски оквир, а оправдање за своје присуство у овом прегледу налази у томе што је то једино издање Друштва школских библиотекара у претходној години. *Билтен* ДБШС је, наиме, излазио двапут годишње, али се због недостатка средстава од те динамике одустало. Према обавештењу са Web сајта Друштва, исти разлози су приморали редакцију да убудуће своје гласило објавује само у електронској форми.

Као и у сваком билтену, и у овом гласилу тежиште је стављено на текстове који имају преваходно информативни карактер. Последње издање *Билтена* доноси извештај о раду Друштва у претходној години, текстове посвећене Међународном дану школских библиотека и неколико прилога посвећених јубилејима, појединим активностима или специфичностима неких наших школских библиотека. У сврху илустрације нерешеног питања статуса школских библиотекара и информисања чланства о напору Друштва да се то стање превазиђе, објављена је и молба за разјашњење недоумица у вези са њиховим стручним усавршавањем и напредовањем, упућена Министарству просвете октобра 2008. године. На страницама овог издања може се наћи и текст „Предлога стандарда за рад школских библиотека“. Поред неколико прилога есејистичког типа, ово издање *Билтена* употпуњују и добри примери из библиотечке праксе и текстови припрема за извођење појединих наставних једини-

ца у школској библиотеци.

Новине Београдског читалишта (главни и одговорни уредник Станиша Нешић) су „најпре лист посвећен стварању, издавању, читању и тржишту књига“, па то остају доминантне теме и у његовом последњем издању (бр. 42, новембар 2009 - јануар 2010).

Од прилога посвећених библиотечкој делатности, на првом месту се налази текст управнице Библиотеке града Београда о улози јавних библиотека у друштвеном развоју. Промислања о стању и перспективама делатности и њеној моторној снази оличеној у националној библиотеци, садржана су и у интервјуу са Сретеном Угричићем, управником Народне библиотеке Србије. Неколико текстова сведоче о разгранатим активностима Библиотеке, као што су: потписивање протокола сарадње између БГБ-а и Пројекта подршке економском развоју Србије (SEGA) у циљу финансијског описмењавања грађана, стручна предавања у Римској дворани, учешће на Сајму књига, организовање изложби у галерији „Атријум“ под стручним руководством Одељења уметности БГБ-а и расписивање и додела Награде „Ђорђе Јовановић“.

Библиотечке теме на најбољи начин употпуњава извештај о учешћу у Мултирегионалном пројекту „Америчке библиотеке“, у оквиру којег је представљена и Годишња конференција Организације америчких библиотека – ALA 2009. Посебан печат овом издању даје сепарат са целокупним материјалом изложбе „Библиотека града Београда 1921-1941“.

Борска *Бележница* (главни и одговорни уредник Ана Јанковић) и у свом најновијем издању (бр. 20-21/2009) задржава пређашњи концепт и тематски баланс с подручја три области – библиотечарства, књижевности и културе.

У рубрици посвећеној библиотечарству, по свему најзначајније место припада прилогу о пројекту дигитализације завичајне некњижне грађе у Народној библиотеци Бор. Озбиљну пажњу заслужују и текстови посвећени питањима перспектива развоја јавних библиотека у Србији, смисла постојања сеоских и могућности савремених дејских библиотека. У оквиру ове рубрике, представљен је и последњи Библионет, чији домаћин је била сомборска библиотека, а дате су и анализе стручног библиотечког испита у периоду 2005-2008.

године и стања фондова серијских публикација у нашим школским библиотекама. Пажња је поклоњена и раду с најмлађим читаоцима, па се представљају успешни програми за децу у краљевачкој библиотеци и летња радионица на дечјем одељењу борске библиотеке.

Као важан фактор културног живота града, Народна библиотека Бор присутна је на различите начине и у осталим рубрикама, будући да је она организатор различитих програма и манифестација који се у часопису приказују.

У књижевном и културном одељку неки текстови и прикази излазе из домена завичајности (есеји о Селинџеру, футуризму...). Но, њихов претежни део у служби је представљања завичајних књижевних остварења, портретисања знаменитих личности животом или стваралаштвом везаних за Бор (Миклоша Раднотија, на пример), анализирања неких културолошких феномена везаних за овај крај и одгонетања амбивалентног лица „палеоиндустријског“ града.

Крагујевачко читалиште (уредник Марија Ракић-Шаранац), полугодишњак Народне библиотеке „Вук Караџић“ у свом последњем броју (бр. 28, децембар 2009) доноси низ прилога који се могу груписати у неколико основних подручја. Једно од њих су омладинске библиотеке, што је и назначено као тема броја. У оквиру теме представљена је Хамбуршка библиотека Ноeb4U као узорни пример библиотеке за младе. У текстовима који следе говори се о активностима на том пољу на домаћем терену – о плановима Библиотеке у Лазаревцу за отварање одељења намењеног овој захтевној популацији и радионици „Библиотеке за младе“ одржаној у Гете институту у Београду.

Друго тематско подручје односи се на значајније догађаје и питања везана за библиотечку теорију и праксу уопште. Том подручју припадају текстови који говоре о прошлогодишњој COBISS конференцији у Марибору, проблему каталогизације Библије и будућности библиотека сагледаној кроз развој напредних интерактивних технологија. У часопису је присутна и неколицина домаћих јавних библиотека и то кроз текстове који говоре о настанку и развоју матичне делатности Библиотеке града Београда, легату Николаја Тимченка у лесковачкој библиотеци и делу *Исцунен животи: библиографија Синише Пауновића* Марије Орбовић из Градске библиотеке у Чачку.

Остали текстови везани су на различите начине за саму библиотеку „Вук Караџић“, за њене фон-

дове, активности и за културно-просветни амбијент града. Међу њима су и прилози о додели Андрићеве награде Мирку Демићу, уреднику културног програма крагујевачке библиотеке, од којих један даје сажети преглед његовог рада и стваралаштва и представља својеврсно образложење награде, а други је беседа самог лауреата. Ово тематско подручје обогаћено је и врским историографским истраживањима и анализом читања урађеној на основу вишегодишњих статистичких података Матичне службе крагујевачке библиотеке.

Слово *Ђурилово*, годишњак Библиотеке „Браћа Настасијевић“ из Горњег Милановца (главни и одговорни уредник Мирјана Мокровчак-Глишовић) посвећен је, најшире речено, завичајним културно-историјским темама, при чему је само први тематски блок резервисан за библиотечку делатност. У најновијем издању *Слова* (бр. 6/2009), овај тематски блок отвара прилог написан у форми сећања и сведочења дугогодишњег члана Библиотеке на њену улогу и значај у културном животу Горњег Милановца након Другог светског рата. Уз преглед активности Библиотеке, ту су још и прилози о њеној издавачкој делатности и реновираном Дечјем одељењу. Други тематски блок посвећен је четрдесетогодишњици часописа за народну културу и усмено стваралаштво *Расковник* (1968-2008), с посебним освртом на прегалаштво његовог дугогодишњег уредника Драгише Витошевића. У рубрикама „Чланци“ и „Прикази“ доминирају портрети значајних Милановчана а дати су и прикази неких публикација и изложби које је организовала Библиотека „Браћа Настасијевић“ самостално, или у сарадњи с Музејом рудничко-таковског краја.

Библиотечки путоказ (уредник Милица Кирћански, главни и одговорни уредник Драган Којић), часопис за децу Градске библиотеке у Новом Саду, у најновијем издању (бр. 21, децембар 2009), обележава свој пети рођендан, осврће се на велики јубилеј Новосадске гимназије и представља Народну и универзитетску књижницу у Љубљани. Остали текстови чине богат и занимљив колаж састављен од препорука за читање по избору омиљених дечјих писаца, приказа нових издања, подсећања на омиљене јунаке стрипа и вредна класична штива, дечјих радова и различитих других забавно-едукативних садржаја.